

การปลูกป่าชายเลนตำบลคลองโคน

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

ในระหว่างปี 2527-2532 พื้นที่ตำบลคลองโคนมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้ผลตอบแทนสูงทำให้ป่าชายเลนถูกตัดทำลายอย่างรุนแรง จังหวัดสมุทรสงครามมีพื้นที่ป่าชายเลน 50,000 ไร่ ต่อมามีการจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากิน จึงเหลือพื้นที่ป่าชายเลนเพียง 1,500 ไร่ นอกจากนี้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำยังทำให้น้ำทะเลบริเวณชายฝั่งได้รับเศษอาหารเน่าเสียจากบ่อกุ้งเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำเสียอย่างรุนแรง และน้ำในแม่น้ำลำคลองก็ได้รับผลกระทบ เกิดโรคระบาดกับสัตว์น้ำ

เมื่อป่าชายเลนลดน้อยลง สัตว์น้ำจึงลดน้อยลงด้วย ทำให้ระบบนิเวศน์เสียสมดุล ประชาชนที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งจึงจำเป็นต้องเลิกประกอบอาชีพ และย้ายถิ่นไปทำงานในโรงงานตามต่างจังหวัด ส่งผลให้เกิดปัญหาหย่าร้างและปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองสมุทรสงคราม
จังหวัด: สมุทรสงคราม

ประชากร: 4,330 คน

พื้นที่: 33.69 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2533 ภาครัฐ สภาตำบล และประชาชนในตำบลคลองโคนได้ร่วมมือกันจัดทำโครงการ "การอนุรักษ์และปลูกป่าชายเลนตำบลคลองโคกโคน" ขึ้น เพื่อดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการที่ได้ริเริ่มในขณะที่ยังมีฐานะเป็นสภาตำบล

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน จากเดิม 1,500 ไร่ ในปัจจุบันมี 3,000 ไร่ โดยมีรายการดำเนินการดังนี้
 - โครงการปลูกป่าชายเลนตามฤดูกาล ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายนของทุกปี
 - กิจกรรมปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี
2. สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และประชาชน อันก่อให้เกิดความรักความหวงแหนป่าชายเลนและความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น
 - ภาครัฐ องค์กรเอกชน และศาสนาให้ความร่วมมือสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ
 - ประชาชนในตำบลให้ความร่วมมือโดยการร่วมกันปลูกป่าชายเลนตามโครงการ

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. รายจ่ายต่อเนื่อง 50,000 บาท/ปี (อบต.คลองโคนตั้งงบประมาณไว้แต่ไม่ได้ใช้)
การระดมทุน	1. งบประมาณจากรัฐบาลเดนมาร์ก 830,000 บาท 2. งบประมาณจากรัฐบาลออสเตรเลีย 1,850,000 บาท 3. เงินจากการให้เช่าพระเครื่อง 2,510,000 บาท 4. เงินบริจาคจากภาคเอกชน 180,000 บาท 5. วัสดุต่างๆในจังหวัดสมุทรสงครามจัดทอดผ้าป่าสนับสนุน 220,000 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. พันธุ์กล้าไม้จำนวน 500,000 ต้น (ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมประมงจังหวัดสมุทรสงคราม)
บุคลากร	2. เรือสำหรับการปลูกป่าสำรวจ และประเมินผลป่าชายเลน 2-5 ลำ 1. ประชาชนในตำบลคลองโคน เป็นอาสาสมัครปลูกป่าชายเลน รวมถึงช่วยบำรุงรักษาและปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง จำนวน 50-60 คน ในช่วงฤดูกาลปลูกป่าชายเลน 2. นักศึกษาจากสถาบันต่างๆในจังหวัดสมุทรสงคราม ร่วมปลูกป่าชายเลน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ต้นปี 2539	ทำการทบทวนโครงการปลูกป่าชายเลนที่ได้ริเริ่มมาตั้งแต่ปี 2533 ว่าควรปรับปรุงด้านใด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ ประชุมและจัดทำโครงการโดยเน้นความต่อเนื่องกับโครงการที่ได้ริเริ่มไว้ ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ	อบต.คลองโคน/ สำนักงานจังหวัด สมุทรสงคราม
12 สิงหาคม ของทุกปี	ดำเนินกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	อบต.คลองโคน/ สำนักงานจังหวัด สมุทรสงคราม/สมาคม ประมงสมุทรสงคราม/ ประชาชนอาสาสมัคร
กุมภาพันธ์- มิถุนายน ของทุกปี	-โครงการปลูกป่าชายเลน โดยในการปลูกแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ไร่ และใน 1 ไร่ ปลูกกล้าไม้ได้โดยเฉลี่ย 400 ต้น	- อบต.คลองโคน อาสาสมัครปลูกป่าชาย เลน และสถาบัน การศึกษาในพื้นที่
ปลายมิถุนายน – ต้น กรกฎาคมของทุกปี	- ประเมินผลการดำเนินการปลูกป่าชายเลนร่วมกัน	- อบต.คลองโคน อาสาสมัครปลูกป่าชาย เลน และสมาคมประมง จังหวัดสมุทรสงคราม

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม ประสานงานติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศ เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณของโครงการ
- สมาคมประมงจังหวัดสมุทรสงคราม สนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ขั้นตอนการริเริ่มโครงการร่วมกับ อบต.
- สถาบันการศึกษาใน จังหวัดสมุทรสงคราม นักศึกษาร่วมปลูกป่าชายเลน
- ชุมชนตำบลคลองโคน ประชาชนในตำบล เป็นอาสาสมัคร ดำเนินการปลูกป่าชายเลน พร้อมทั้ง ช่วยกันบำรุงรักษาและประเมินผล การปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็วจาก 50,000 ไร่ เหลือ 1,500 ไร่
2. ระบบนิเวศน์ป่าชายเลนถูกทำลาย ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งลดลง
3. ชาวประมงชายฝั่งเล็กประกอบอาชีพประมง หันไปประกอบอาชีพปลูกจางในโรงงานนอกพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาการหย่าร้างตามมา

หลังการดำเนินการ

1. พื้นที่ของป่าชายเลนเพิ่มขึ้นจาก 1,500 ไร่ เป็น 3,000 ไร่ ในปีปัจจุบัน
2. ระบบนิเวศน์ป่าชายเลนมีความสมดุลมากขึ้น สัตว์น้ำมีแหล่งเพาะพันธุ์ พักอาศัย หลบภัย และ เจริญเติบโต ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น
3. ชาวประมงชายฝั่งหันกลับมาประกอบอาชีพประมงในท้องถิ่นตามเดิม จำนวนประชาชนที่ย้ายถิ่น ฐานไปทำงานนอกพื้นที่ลดน้อยลง

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. การปลูกป่ามีอัตราการรอดต่ำ เนื่องจากต้นกล้าไม่แข็งแรง	1. นำต้นกล้าที่ขึ้นเองตามธรรมชาติมาอนุบาล แล้วจึงนำไปปลูก อัตราการรอดจึงจะสูงขึ้น
2. ระดับน้ำทะเลและความเค็มของน้ำมีผลทำให้ ต้นกล้าตายได้ง่าย	2. ต้องปลูกป่าในช่วงฤดูกาล (กุมภาพันธ์- มิถุนายนของทุกปี) เนื่องจากเป็นช่วงที่น้ำ ทะเลไม่ขึ้นสูงมากนัก น้ำขึ้นเร็วลงเร็ว ทำให้ต้นกล้าไม่ต้องแช่อยู่ในน้ำทะเลเป็น เวลานานนัก
3. ประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มไม่พอใจโครงการ ปลูกป่า เนื่องจากเชื่อว่าจะกีดขวางการทำมาหา กินของตน	3. ยังไม่ปลูกป่าในพื้นที่ที่มีผู้คัดค้าน โดยเริ่ม ปลูกในพื้นที่อื่น ๆ ก่อน เมื่อพื้นที่ที่ปลูกอุดม สมบูรณ์ เริ่มมีสัตว์น้ำให้จับมากขึ้น ในที่สุด กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยก็จะเห็นประโยชน์ของ การปลูกป่าชายเลนและหันมาให้ความ ร่วมมือ

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
4. ผู้ที่ได้รับสัมปทานในทะเลกันพื้นที่มากกว่าที่ได้รับสัมปทานจริง	4. กรมประมงควรมีการตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับสัมปทาน และการทำคอกหอยของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงเขตพื้นที่ที่ชัดเจน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น บุคคลอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการปลูกป่าชายเลน และบุคคลที่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน
2. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

อบต.คลองโคนได้วางแผนการทำงานในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ประสบการณ์จากปีที่ผ่านมาเป็นบทเรียนเพื่อให้การปลูกป่าประสบความสำเร็จมากที่สุด และพยายามหาแนวร่วมของโครงการปลูกป่าเพิ่มขึ้น เพื่อให้โครงการมีความยั่งยืนต่อไป

บทเรียนที่ได้รับ

โครงการปลูกป่าชายเลนนอกจากจะทำให้พื้นที่ของป่าชายเลนเพิ่มขึ้น เพิ่มความสมดุลให้กับระบบนิเวศ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำอันส่งผลให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพประมงชายฝั่งในท้องถิ่นของตนได้แล้ว โครงการนี้ยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรักและความสามัคคีต่อกัน เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนและมีความรู้สึกรักและหวงแหนป่าชายเลนที่ร่วมกันปลูกมากขึ้น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายมนตรี สุขช่วย
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน
ที่อยู่ : หมู่ที่ 2 ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ : (01) 9447550, (034) 731-329

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวชลธิชา ลัดดาวัลย์
ตำแหน่ง : หัวหน้าส่วนการคลัง
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน
ที่อยู่ : หมู่ที่ 2 ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ : (034) 731-329

ชื่อ-นามสกุล : นางเอมอร พุ่มศรี
ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่ธุรการ
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน
ที่อยู่ : หมู่ที่ 2 ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ : (034) 731-329

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ที่ 2 ตำบลคลองโคน อำเภอมะนัง จังหวัด สมุทรสงคราม 75000
ขนาดพื้นที่	33.69 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	5,925,159 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
งบประมาณรายได้	7,525,812 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	10 คน 4 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,000 คน
จำนวนครัวเรือน	1,029 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	60,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลคลองโคนตั้งอยู่ในเขตอำเภอมะนัง จังหวัด สมุทรสงคราม เป็นตำบลที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล มีลำ คลองธรรมชาติจากในตำบลลงสู่ทะเล 2 คลอง คือ คลองช่องและคลองโคก การปกครองแบ่งออกเป็น 7 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งทั้งแบบธรรมชาติและ แบบบ่อเลี้ยง การทำสวนผลไม้ การเลี้ยงหอย การทำ ประมงชายฝั่ง การทำกะปิคลองโคก